

Tomáš Halík

Odpoledne křesťanství

NLN 2021

Halíkova poslední kniha vznikala sedm let. Je hutná, kompaktní. Ač mnohdy potvrzuje teze vyřčené v předchozích textech a přednáškách, přece je objevná a inspirující.

Především v tom, že otevřeně pojmenovává bolesti, s nimiž není možné se smířit ani je nelze jednoduše vyléčit. Uvedme zážitek prázdných kostelů, svědectví těch, kdo se stali obětmi sexuálního násilí, přehlížení touhy homosexuálů po intimních vztazích. Přesto nelze říct, že by kniha byla roztrpčená nebo buřičská. Diagnóza současné situace spolu s úvodními historickými exkurzy slouží Halíkovi jen jako odrazový můstek, aby se mohl tázat po budoucnosti. „Má-li křesťanství překonat krizi mnoha svých dosavadních podob a stát se inspirující odpovědí na výzvy této doby velkých civilizačních proměn, musí odvážně překročit dosavadní mentální a institucionální hranice. Nastal čas sebepřekročení křesťanství.“ V tom není popření tisícileté tradice, spíše naopak – její oživení. Tradice je podle Halíka pohyb neustálé rekontextualizace a reinterpretace hledání kontinuity v diskontinuitě, identity v pluralitě stále nových fenoménů, které se vynořují v procesu vývoje.

Roky zrání rukopisu se odrážejí ve vzácně vyvážené výpovědi, která zaujme přemýšlivé věřící i lidi hledající, mladou generaci i ty, kteří s obavami vnímají vyprchávaní křesťanských hodnot z Evropy. „Jsem přesvědčen,“ píše Halík, „že Bůh mluví ke každému; ke každému však jiným způsobem, odpovídajícím míře jeho schopnosti naslouchat a rozumět. Tato schopnost je nám však dána pouze v zárodku, je třeba, aby o ni člověk pečoval a rozvíjel ji. V tomto může, ale nemusí pomáhat kultura, v níž žije.“ Halík je přesvědčen, že „křesťanská víra odrostla dosavadním podobám náboženství a pokusy vtěsnat ji zpátky do některé z dřívějších forem jsou kontraproduktivní“. Z tohoto odlišení víry a dějinně podmíněných podob náboženství čerpá jeden z neznámějších a nejpřekládanějších českých teologů důvěru, že křesťanství překoná nejen úbytek účastníků bohoslužeb,

ale i „prohlubující se vzdálenost mezi tím, co církve hlásá a jakým způsobem to hlásá, a představami a názory věřících“.

Křesťanství budoucnosti by se podle autora nemělo proměnit ani v identitární politickou ideologii, ani ve vágní spiritualitu, rozplývající se v ezoterice. Hybnou silou křesťanství je setkání s Bohem a existenciální proměna našeho já – objev Boha jako Já našeho já, to jsou dvě bytostně propojené skutečnosti. Ve víře, „v tomto existenciálním setkání s všepřesahujícím tajemstvím, se ukazuje pravá povaha lidské existence: její otevřenost“. A co víc, lidé jsou spoluvůrci dějin a svého životního prostředí, přírody, nejen svou aktivitou, svou mocí, znásobenou fascinujícími možnostmi vědotechniky, nýbrž i svým kontemplativním přístupem k životu, svou otevřeností vůči tajemství absolutna. Podobně jako je čtenář, divák a posluchač spoluvůrcem uměleckého díla – literárního, výtvarného či hudebního. „Umělecké dílo není pouze produktem svého tvůrce, je událostí setkání, k níž kromě autora neodmyslitelně patří další účastníci. Umělecké dílo žije a dotváří se ve vnímání těch, kteří jsou jím zasaženi, a tím se stávají jeho spoluvůrci a dovršiteli.“

Až do této chvíle je Halíkova knížka úctyhodným a čtivým souhrnem toho, o čem mluvil a psal vícekrát, tentokrát jde ale ještě dál. Co je jádrem křesťanství? „Ježíš říká svým učedníkům: ‚Mějte víru Boží!‘ Opatrné překlady tuto větu zeslabují a zkreslují: Mějte víru v Boha! Ale Ježíš říká něco víc: Bůh u něj není ‚předmětem‘, nýbrž ‚subjektem‘ víry. V jeho víře je víra Boha samého, jeho riskantní důvěra v nás. V Ježíšově příběhu je Boží víra, důvěra a láska vůči nám lidem námi lidmi ukřižována, zabita, pohřbena. Avšak nezůstává ležet v hrobě.“

Doba odpoledne křesťanství je podle Halíka příležitostí pochopit víru nově, dospěleji. „Stali jsme se křesťanskými věřícími nikoliv tím, že bychom uvěřili v Boží existenci, nýbrž tím, že jsme ‚poznali lásku, kterou [Bůh] má k nám, a věříme v ni‘. Budoucnost církve se bude odvíjet od toho, podtrhuje Halík, do jaké míry pochopíme význam tohoto obratu a zda se tato „nová reformace“ obejde bez schismatu a též zda nezůstane polovičatá.

Zvládneme to?

Josef Beránek

Marek Vácha

Wakan Tanka**Hodiny náboženství pro věčné začátečníky**

Cesta 2021

Marek Vácha knižně debutoval v roce 2003 titulem *Tančící skály*. Tehdy se zrodil autor, jehož profil je po 20 let v zásadě stále týž. Nemění se ani téma ani základní postoj k řešené problematice. Zamýšlení se

nad ní je sice dynamické a proměnlivé, vždy aktualizované v návaznosti na tep a směřování doby i autora samotného, přesto jde o autora vlastně stále písčícího stejnou knihu. Protože ale základním tématem Marka Váchy není nic menšího než okouzlení zázrakem života v perspektivě nekonečné Boží přítomnosti, autor zatím zjevně nevyčerpal ani sebe ani své čtenáře. Každá z celé dvacítky Váchových knih slavila úspěch a aktuální titul *Wakan Tanka* nebude v tomto směru výjimkou.

Tóny a akcenty jeho knih jsou vskutku širokospektrální – od odborných textů (*Věda, víra, Darwinova teorie a stvoření podle knihy Genesis*, 2014) přes záznamy životních zkušeností přetavených do povídek (*Probouzení*, 2009) nebo intimní deníkové záznamy (*Selfička*, 2020) až k eseji výrazně poetického charakteru (*Lod'*, 2012).

Wakan Tanka, jak prozrazuje již podnázev odkazující k hodinám náboženství, patří k titulům, které kromě subjektivních postřehů nabízí i uchopitelnější, racionálnější rovinu. Nejde ale ani zdaleka o přístupný výklad katolické věrouky, jak by se mohlo zdát z určení knihy „pro věčné začátečníky“. Cílem není přežvýkat katechismus na 197 stranách textu formátu A5, ale něco mnohem atraktivnějšího a nízkoprahovějšího: chce nabídnout čtenáři „probuzení“ do duchovního vnímání skutečnosti. A ano, i tentokrát se setkáme s vypjatou emocionalitou a sebeštědností: „Pokud někdo četl moje knížky a po sklapnutí té poslední nenamaloval obraz nebo nenapsal píseň nebo nevyrazil do hor (...), nesložil báseň (...) nebo se nepomodlil růženec (...), pak nepochopil, co jsem chtěl říct.“ (s. 158) S Váchou můžeme nad světem (pouze) žasnout, pustíme-li si ale jeho knihy skutečně do svého nitra, můžeme díky němu svět i barvitěji žít – díky za to.

Lukáš Jirsa